

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวที่จะมาใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในโรงเรียนสาธิตอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของครอบครัวเด็กปฐมวัยที่ศึกษาในโรงเรียนสาธิตอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2552 จำนวน 516 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยและเด็กปฐมวัยที่มีระดับอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2552 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 226 คน โดยคิดเทียบตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ในแต่ละโรงเรียนที่สังกัด

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
2. แบบทดสอบความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย (ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร, 2522, หน้า 44-45 ปรับจากแนวคิดของเพียเจท์) เป็นการทดสอบภาคปฏิบัติ แบ่งเป็น 5 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 การรวมประเภท (Class Inclusion)

ชุดที่ 2 การจำแนกประเภทแบบพหุคูณ (Multiplication of Class Matrices)

ชุดที่ 3 ความสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiplication of Relation)

ชุดที่ 4 การอนุรักษ์ปริมาณที่ต่อเนื่อง (Conservation of Continuous Quantity)

ชุดที่ 5 อนุรักษ์ปริมาตรที่เข้าแทนที่ (Conservation of occupied)

สรุปผลการวิจัย

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 66.37 มีอายุ 36-40 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 31.86 การศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 มีรายได้ของครอบครัว 25,001 -30,000 บาทจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 71.68 ส่วนใหญ่มีจำนวนบุตรในครอบครัว 2 คน จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 54.42 และลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 86.28

จากข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 มีอายุ 6 ปี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 77.00 และศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 3 จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 77.00

2. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับบ่อยครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .27 โดยอันดับแรก คือ ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ค่าเฉลี่ย 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .37 รองลงมา คือ ด้านความมีเหตุผล ค่าเฉลี่ย

2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .28 และด้านความพอประมาณ ค่าเฉลี่ย 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .29

2.1 การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับบ่อยครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .29 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า อันดับแรก คือ สร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว ค่าเฉลี่ย 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .59 รองลงมา คือ ครอบครัวมีการสอนในเรื่อง เอื้ออาทรให้กับลูก ค่าเฉลี่ย 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .68 ฝึกให้ลูกบอกความต้องการ หรือบอกความรู้สึก อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ค่าเฉลี่ย 3.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .65 ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มักจะนอนหลับแล้วลืมปิดทีวี ค่าเฉลี่ย 1.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08

2.2 การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับบ่อยครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .28 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า อันดับแรก คือ ยกย่องชมเชยเมื่อลูกทำความดี ค่าเฉลี่ย 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .62 รองลงมา คือ ตอบคำถามลูกเมื่อลูกซักถาม ค่าเฉลี่ย 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .70 และฝึกให้ลูกอภัยให้เพื่อนเมื่อทำผิดต่อเขา ค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .76 ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ครอบครัวมักจะมีการทะเลาะให้ลูกเห็น ค่าเฉลี่ย 1.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .93

2.3 การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับบ่อยครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .37 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า อันดับแรก คือ แสดงความซื่อสัตย์ให้ลูกเห็น ค่าเฉลี่ย 3.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .71 รองลงมา คือ เมื่อลูกมีของที่ไม่ใช่ของตนเองกลับมามัน คุณให้ลูกนำไปคืนครูที่โรงเรียนเสมอ ค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.07 และเปิดโอกาสให้ลูกได้ริเริ่มทดลองหรือพลิกแพลงของเล่นที่ไม่อันตราย ค่าเฉลี่ย 3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .77 ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ กิจกรรมในวันหยุดได้แก่การทำสวนปลูกต้นไม้ ค่าเฉลี่ย 1.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08

3. ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .53 โดยอันดับแรก คือ ชุดความสัมพันธ์แบบพหุคูณ ค่าเฉลี่ย 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 รองลงมา คือ ชุดการจำแนกประเภทแบบพหุคูณ ค่าเฉลี่ย 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .83 ชุดการรวมประเภท ค่าเฉลี่ย 1.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.09

ชุดอนุรักษปริมาตรที่เข้าแทนที่ ค่าเฉลี่ย 1.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.43 ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ ชุดการอนุรักษปริมาณที่ต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย 1.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08

4. การทดสอบสมมติฐาน การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 3 ด้านกับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ($r = .305 = .000$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ($r = .277 = .000$)

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ($r = .315 = .000$)

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ($r = .223 = .000$)

สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านความพอประมาณ

- 1) การรู้จักประหยัดและการเก็บออม ใช้จ่ายของต่าง ๆ ตามความจำเป็น
- 2) การรู้จักปลูกพืชผักสวนครัว การรู้จักดัดแปลงสิ่งของเหลือใช้
- 3) สอนให้รู้จักการใช้ของให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรักษาของเก็บของเพื่อให้เกิดการใช้ของนั้นได้นานที่สุด

4) ให้รู้จักนำสิ่งของที่เหลือใช้กลับมารีไซเคิลใหม่ และประหยัดการซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นต่าง ๆ

5) สอนให้ลูกรู้จักใช้ของที่ยังใช้ได้ ให้ลูกประหยัด รู้จักคำนวณ ให้ลูกดูทีวีรายการที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของคนอื่น แล้วให้มองย้อนดูตัวเอง เปรียบเทียบอธิบายเหตุผลให้ฟัง บางครั้งจะลดความอยากได้สิ่งที่ไม่จำเป็น และรู้จักเก็บออม

6) สอนให้ลูกรู้จักแบ่งปัน ไม่ีร้อมมีของเหลือใช้ หรือมีมากแล้วค่อยแบ่งให้ผู้อื่น

7) ใช้จ่ายอย่างประหยัด สินค้าอุปโภค บริโภค ซื้อใช้ตามความต้องการ

8) สอนให้รู้จักพออยู่พอกิน ไม่ทำอะไรที่เกินตัว เช่น การซื้อของไม่จำเป็น หรือการซื้ออาหารที่ดีและมีประโยชน์ ราคาไม่แพงเกินไป

9) พยายามทำอาหารดี ๆ มีประโยชน์ให้ลูกรับประทาน โดยทำและนำไปให้เขาทาน ตอนเย็นก่อนกลับบ้าน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซื้อขนมฟุ่มเฟือยในโรงเรียน แค่นี้ก็จะทำให้ประหยัดและพอเพียงได้

10) สอนให้เด็กรู้จักคุณค่าของของทุกอย่าง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะการซื้อของเล่น และให้รู้จักการให้โดยนำของที่ไม่ใช้แล้วไปบริจาคให้เด็กที่ขาดแคลน

11) ควรสอนให้ลูกมีเหตุผลในการใช้เงินในทุก ๆ ด้าน และให้ทำงานเป็นความเคยชิน โตขึ้นเขาจะไม่ใช้จ่ายอย่างไร้เหตุผลและรู้จักการวางแผนในการใช้เงินให้สมกับรายได้ของตนเอง เพื่อให้เขามีเงินออมไว้ใช้ยามฉุกเฉิน

12) ควรสอนลูกให้รู้ว่า สิ่งไหนที่ยังใช้ได้หรือเล่นได้ ก็ให้เล่นไปก่อน หรืออาจนำมาดัดแปลงใหม่ก็ได้ เสื้อผ้ายังใช้ได้ก็ควรใส่ไปก่อน หากมันชำรุดหรือคับเกินไปก็ถึงจะไปซื้อใหม่ ขนมหที่ไม่มีประโยชน์ก็ไม่ควรทาน ผักที่เราสามารถปลูกเองได้ก็ไม่ต้องไปซื้อที่ตลาดจะได้ไม่เสียเงินเยอะ

ด้านความมีเหตุผล

1) นิยามความพอเพียงขึ้นอยู่กับแต่ละครอบครัว ขึ้นอยู่กับบริบท ความสนใจ ความถนัด ทุกครอบครัวไม่จำเป็นต้องปลูกต้นไม้ ปลูกพืชกันเอง หากครอบครัวนั้นไม่สามารถทำได้ ไม่มี ความถนัด แต่ก็สามารถสร้างความพอเพียงให้กับครอบครัวได้ คือ การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล และรู้ตัว

2) เมื่อลูกอยากได้ของเล่นที่มีราคาแพง ถ้าไม่ซื้อให้ ควรอธิบายให้ลูกเข้าใจว่าราคาแพงเกินไป ถ้าเอาเงินไปซื้ออาหารจะทานได้หลายมื้อ

3) การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นการอบรมและเลี้ยงดูโดยการให้ความเชื่อใจและไว้ใจลูก ให้เกียรติลูก แต่จะคอยดูพฤติกรรมหรือการกระทำลูก คอยสังเกต พูดคุย พร้อมคอยชี้แนะ ฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้จ่ายเงินกับกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว เรื่องของอารมณ์เป็นต้น

4) ควรใช้เหตุผลและทำตนเป็นตัวอย่างแก่ลูกเพื่อให้เห็นคุณค่าของคน สิ่งของต่าง ๆ รอบตัวปล่อยให้ลูกได้เล่น ได้แสดงออก ให้มีเวลาของตัวเองบ้าง ฝึกให้ลูกมีความอดทน พยายาม มุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ โดยค่อยเป็นค่อยไป

ด้านการมีภูมิคุ้มกัน

1) สอนให้ลูกรู้จักค่าของเงิน การใช้จ่ายซื้อของเล่น จะให้เฉพาะวันที่สำคัญ เช่น วันเกิด กินข้างนอกบ้านก็เฉพาะวันสำคัญของครอบครัว

2) สอนให้ลูกรู้จักการรักของใช้ ของเล่น ไม่พังง่าย เก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

3) ถ้าอยากให้ลูกมีพฤติกรรมแบบไหน พ่อแม่จะต้องปฏิบัติให้ลูกเห็นเป็นประจำ

4) ให้โอกาสลูกเลือกของเล่นที่ชอบและตกลงร่วมกันว่า เมื่อพ่อแม่ให้แล้ว คือ พ่อแล้ว อื่น ๆ พ่อแม่จะดูซื้อให้ตามสมควร ดูราคาและโอกาส

5) เมื่อลูกอยากได้ของเล่นชิ้นใหม่ ต้องมีการตั้งเงื่อนไขในการทำตามกฎกติกา ก่อนเมื่อทำได้จึงซื้อของเล่นให้

6) ทำให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างในการใช้ของใช้ในบ้านอย่างประหยัดและคุ้มค่า

7) การสอนให้เด็กรู้จักออมเงิน และรู้จักเลือกซื้อสินค้าที่จำเป็นสำหรับตนเอง โดยให้เด็กเก็บเงินซื้อด้วยตนเอง จะได้รู้คุณค่าของสิ่งของที่ตนเองอยากได้

8) สอนให้รู้จักคิด

9) บอกกับลูกเสมอว่าโรงเรียนที่ไหนก็ดีไปหมด มันขึ้นอยู่กับตัวเราเองไม่ต้องตามคนอื่น เรามีอะไรก็ใช้ไปอย่างนั้น

10) สอนให้รู้จักใช้ทรัพยากรทุกอย่างอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้กระดาษรีไซเคิล แทนการใช้กระดาษใหม่ เป็นต้น รู้จักเปิด-ปิดไฟและน้ำ เมื่อเลิกใช้ รู้จักการแบ่งปัน รู้จักช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่าอยู่เสมอ และที่สำคัญที่สุด คือ เรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างรู้จักเอาตัวรอด แต่ไม่เบียดเบียนใคร

- 11) เลี้ยงลูกแบบให้ลูกคิดเอง ทำเอง ตัดสินใจเอง โดยบางครั้งก็อาจถามคุณพ่อ คุณแม่บ้างในส่วนที่ไม่เข้าใจ หรือบางอย่างที่ลูกทำแล้วไม่ถูกต้องก็ควรเสนอแนะลูกเพื่อให้เข้าใจอย่างถูกต้อง
- 12) สอนให้เด็กรู้จักคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ ตามฐานะ และใช้สิ่งที่มีอยู่นั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อตนเอง และคนรอบข้าง
- 13) ให้เด็กได้สัมผัสความรักและความรู้สึกอย่างใจจริงและด้วยการกระทำ โดยแสดงออกอย่างไม่เขินอาย เช่น ทำผิดแล้วขอโทษอย่างเป็นเรื่องปกติ ไม่ต้องอายที่จะพูด
- 14) ควรสอนที่บ้านและโรงเรียนไปในแนวทางเดียวกัน การสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และนักเรียนมีความสำคัญมาก

ประเด็นอื่น ๆ

- 1) เสนอให้ภาครัฐ เอกชน สนับสนุน ให้มีสื่อโฆษณาทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จริยธรรม คุณธรรม ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่ายให้กับเด็กและผู้ใหญ่อย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สนามเด็กเล่น สถานที่ทำกิจกรรมสำหรับเด็ก เพิ่มมากขึ้นให้อยู่ในรัศมีที่เดินไปได้ โดยการเช่าที่หรือพัฒนาที่รกร้างว่างเปล่าให้เป็นประโยชน์ เช่น พื้นที่ใต้ทางด่วน
- 2) ทางสถานศึกษาสามารถช่วยให้เด็ก ๆ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้มากกว่าที่บ้าน เพราะเด็ก ๆ จะเชื่อฟังคุณครูมาก บางทีเชื่อมากกว่าที่บ้าน ซึ่งถ้าทางบ้านปฏิบัติเป็นประจำ และทางโรงเรียนช่วยตอกย้ำอีกแรง ก็จะสามารถปลูกฝังลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ดีได้
- 3) ความพอเพียงในบางครั้งก็มีได้เพียงพอเสมอไป เพราะเนื่องจากปัจจุบันนี้จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาในชีวิตประจำวันอยู่พอสมควร ซึ่งหากครอบครัวใดสามารถหา มาเพื่อให้บุตรหลานได้ใช้ เช่น คอมพิวเตอร์ ก็จะเป็นโอกาสที่ดี แต่ในทางกลับกัน หากบางครอบครัวที่สถานะไม่ดีนักก็คงจะเป็นไปได้ลำบาก เพียงเท่านี้เด็กก็ต่างแล้ว ซึ่งพ่อแม่ทุกคนย่อมอยากมอบสิ่งที่ดีที่สุดให้กับบุตรหลานของตนเช่นกัน เท่าที่จะสามารถทำได้ เช่นนี้จะถือว่าพอเพียงหรือไม่
- 4) พยายามให้เหมาะกับภาวะและสถานการณ์ โดยพยายามจะสอน และบอกให้เขา รู้ว่า ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันเราควรจะทำอย่างไร อธิบายให้ลูกเข้าใจ
- 5) แบ่งเงินให้ลูกรู้จักว่า สัดส่วนเท่าไร ควรจะใช้ ควรจะเก็บ และพาฝากเงินที่ธนาคาร และเพิ่มให้อีก ถ้าฝากธนาคาร

6) ควรสอนลูกตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดีที่สุด ไม่ควรตามใจจนเกินไป และบังคับจนลูกอึดอัดหรือกลัว แต่บางครั้งก็ต้องยืดหยุ่น เพราะ เด็ก 5-6 ปี บางครั้งอยากได้ของตามอารมณ์หรือตามเพื่อนบ้าง เรื่องเสื้อผ้าเดี๋ยวนี้ถ้าเขาไม่เลือกเองก็ไม่อยากใส่ เพราะฉะนั้นจะไม่ค่อยซื้อตามใจแม่แล้ว ต้องตามใจผู้ใส่ แต่ต้องจำกัดว่า ซื้อครั้งนี้แล้วครั้งต่อไปจะไปอีกกี่เดือนซื้อที ตกลงกันก่อน

7) เนื่องจากในปัจจุบันสภาวะเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความต้องการของเด็กมากกว่าแต่ก่อน ดังนั้น การดูแลเอาใจใส่เด็กต้องใกล้ชิด ให้ใช้หลักเหตุและผลอธิบายให้ชัดเจน ต้องอดทนที่จะต้องอธิบายในสิ่งเดิมซ้ำและซ้ำเล่า ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเห็นผลของการกระทำนั้น ๆ ด้วยตัวของเด็กเอง เด็กจึงจะยอมรับด้วยความเต็มใจจริง ๆ

8) ควรใช้เวลาให้กับลูกเยอะ ๆ เพราะเด็ก ต้องการให้พ่อแม่เอาใจใส่เขา อ่านนิทานให้ฟัง คอยดูแลเขาเวลาเจ็บป่วย เพราะเวลาป่วย เด็กจะอ่อนมากและต้องการพ่อแม่มากที่สุด การเรียนก็สำคัญ เราควรสอนการบ้านลูกเมื่อเขาไม่เข้าใจ และสอนให้ใช้จ่ายอย่างประหยัด การซื้อชุดนักเรียน เราก็ควรซื้อให้ใช้ได้ 3 ปี เลย และอีก 3 ปี ค่อยซื้อให้ใหม่ การให้เงินค่าขนมไปโรงเรียนก็สำคัญ เราควรดูว่าเด็กชั้นอะไร เราต้องให้เขาวันละเท่าไร และเหลือจากค่าขนมให้มาหยอดกระปุกออมสิน เท่านี้เราก็สอนให้เขาเป็นคนดี และประหยัดได้

9) สอนตามหลักทั่ว ๆ ไป ของผู้เป็นบิดา มารดา ที่มีวิสัยทัศน์ ไม่ใช่ว่าสักว่าแต่จะทำ ๆ เลี้ยง ๆ ให้ข้าว ให้น้ำอย่างเดียว แล้วมันก็โต ไม่ใช่ มนุษย์ต้องต่าง เมื่อเราสร้างเองเกิดมา ก็ต้องส่งให้ถึงฝั่ง ในทางที่ถูกต้อง

10) คุณธรรมและจริยธรรมจะต้องไปควบคู่กัน การเดินสายกลางตามหลักพระพุทธศาสนา ควรจะแนะนำ ประยุกต์และให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ดีอยู่เสมอ ไม่แข่งขันมากจนเกินไป เน้นคุณค่ามากกว่า วัตถุต่าง ๆ เหล่านี้ให้เป็นค่านิยมที่เหมาะสมในนักเรียน

11) พ่อแม่ควรเป็นตัวอย่างให้กับลูก เนื่องจากเด็กจะเห็นและเชื่อในพ่อแม่ เนื่องจากเค้ายังเด็กอยู่ ยังไม่ค่อยตามเพื่อนมาก จะสอนให้ลูกทานอาหารหลัก และนมให้อิ่ม และจะชี้แจงถึงโทษของขนมทั่วไปที่วางขายในท้องตลาดว่ามีโทษมากกว่าคุณ อีกทั้งยังเปลืองเงินและเสียสุขภาพ และเรื่องการศึกษาควรปลูกฝังให้ลูกรักเรียน เพราะเด็กเล็กจะเป็นวัยที่เรียนรู้อะไรได้หลายอย่าง ไม่ต้องเร่งเรียนมาก และการเรียนดนตรี จะทำให้ลูกมีอารมณ์ดีขึ้น ฝึกปั้นดินเผาหี เพื่อสร้างสมาธิมากขึ้น เรียนภาษาเพื่อกล้าแสดงออกและไม่กลัวคนแปลกหน้า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา เรื่อง การศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงเหตุผลในระดับปานกลาง อภิปรายได้ดังนี้ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางสติปัญญา ตามแนวคิดของ เพียเจท์ (Piaget's Cognitive Development Theory) ระบุว่า เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญา ในขั้นเตรียมการหรือการคิดก่อนเหตุผล (Preoperation Stage) หมายถึง ช่วงวัยนี้เด็กจะอยู่ในระยะเริ่มแรกของการคิด และเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม และเริ่มที่จะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยที่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้จะเข้าใจและใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบๆ ตัว และความคิดของเด็กวัยนี้อยู่ที่การรับรู้เป็นส่วนใหญ่ เด็กวัยนี้รู้จักคิด และยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) ซึ่งถ้ามองด้านความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล หรือการเข้าใจนามธรรมนั้นยังไม่สมบูรณ์ แต่การให้ประสบการณ์และการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กผ่านช่วงวัยนี้ได้รวดเร็วขึ้น (Turner, 1983 อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553) กล่าวว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กก็ยังมีส่วนของจินตนาการเข้ามาผสมกับเหตุผลที่แท้จริง และลักษณะของอัตราในการพัฒนาของแต่ละคนแตกต่างกันไปขึ้นกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนา

2. การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสาธิต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2552 พบว่าครอบครัวมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในระดับบ่อยครั้ง และด้านที่ให้ความสำคัญที่สุด คือ การสร้างภูมิคุ้มกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมในด้านการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กปฐมวัย เรียงลำดับตามการปฏิบัติที่บ่อยครั้ง อันประกอบด้วย พฤติกรรมการเป็นต้นแบบในเรื่องความซื่อสัตย์ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ พฤติกรรมการเฝ้าระวังไม่ให้ลูกกระทำผิด และสุดท้ายคือการเปิดโอกาสให้ลงมือทำในสิ่งที่ตนสนใจภายใต้การดูแลด้านความปลอดภัย พฤติกรรมในด้านความมีเหตุผลเป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติในระดับสอง พบว่า ผู้ปกครองมุ่งเน้นการยกย่องชมเชยเมื่อลูกทำความดี รองลงมา คือ การเป็นต้นแบบของการมีเหตุผลโดยการตอบคำถามลูกเมื่อลูกซักถามทุกครั้ง และฝึกให้ลูกยกยให้เพื่อนเมื่อทำผิดต่อเขา ส่วนพฤติกรรมในด้านการ

อบรมเลี้ยงดูที่เน้นแนวคิดด้านความพอประมาณเป็นลำดับสุดท้าย พบว่า ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว รองลงมา คือ ครอบครัวมีการสอนในเรื่อง เอื้ออาทรให้กับลูก และ ฝึกให้ลูกบอกความต้องการ หรือบอกความรู้สึก ซึ่งรวมอยู่ในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม และการ สร้างความเข้าใจตนเองการเห็นคุณค่าในตน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโครงสร้างการอบรม เลี้ยงดูตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแนวเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไป ด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ อันได้แก่ องค์ประกอบที่เป็นเนื้อหา คือ ความมีเหตุผล และ องค์ประกอบด้านการสร้างแนวคิด คือแนวคิดด้านความพอเพียงพอประมาณ และองค์ประกอบ ด้านการปฏิบัติ คือ การสร้างภูมิคุ้มกัน การอบรมเลี้ยงดูลักษณะนี้สอดคล้องกับรูปแบบการเลี้ยงดู แนวประชาธิปไตยที่กลุ่มชนชั้นกลางนิยมใช้กันมาก และสอดคล้องกับ กับการวิจัยของ ลักขณา ชอบเสียง (2548) ที่ศึกษา บทบาทของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเลียนแบบของเด็ก ด้านการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และด้านบทบาทและความสนใจทางเพศ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติด้านการ เล่นของเด็กอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นได้มีการแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการนำไปใช้ในการ อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในโรงเรียน ของ ภัทรวรรณ ชื่นญาติ (2550) ที่ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา สาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง” ผลการวิจัยพบว่า สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน สร้างพื้นฐานคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านการบริโภคด้วย ปัญญา ด้านการพึ่งพาตนเอง และด้านการประหยัด ซึ่งแสดงว่าแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถใช้ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับ ความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงมีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย โดยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแนว เศรษฐกิจพอเพียงของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ประกอบด้วย 3 หัวง ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านมีเหตุผล และ 3) ด้านการสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ คือ มีความรู้ และมีคุณธรรมนั้นจะมีความสอดคล้อง กันในเรื่องของการเสริมสร้างความคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ นำแนวคิดตามแนว เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูประกอบด้วย กิจกรรม 3 แบบ คือ 1) การอบรมสั่งสอนเพื่อเพิ่มความรู้ ซึ่งสอดคล้องเนื้อหาความพอเพียง ความ ถูกต้อง คุณธรรมความดี 2) การเป็นต้นแบบทางพฤติกรรมที่เหมาะสม ด้วยการปฏิบัติตนด้วยความ

ประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และ 3) การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายใต้การควบคุมดูแลด้านความปลอดภัย ด้วยการให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจในการกระทำด้วยตนเองภายใต้ความดูแลและเฝ้าระวัง ดังนั้นจะเห็นว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามคิดแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะคล้ายกับการอบรมรูปแบบประชาธิปไตย และอบรมที่ให้เหตุผล ของ Shapiro ที่ได้อธิบายความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล ประกอบด้วยการเลี้ยงดูที่มีลักษณะในการเลี้ยงดู 3 ประการหลักเช่นกันคือ 1) การที่พ่อแม่รู้จักให้ความพอดี รู้จัดยึดหยุ่น เทียบกับการอบรมแนวพอเพียง 2) การที่พ่อแม่จะให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหา แต่ไม่ควบคุม หรือออกคำสั่งเมื่อเด็กทำผิดจะมีการชี้แจงเหตุผล เทียบกับการอบรมแนวคิดการมีเหตุผล และ 3) การที่พ่อแม่ให้อิสระกับลูกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามศักยภาพแต่ไม่ปล่อยจนเด็กเสียเด็กไม่เข้มงวดจนบดบังศักยภาพในตนเองเทียบกับการอบรมแนวคิดการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งจากผลการวิจัยของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล พบว่า เด็กจะมีความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รู้จัดใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่นควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี (Shapiro อ้างถึงใน อัจฉรา สุขารมณ์, 2542, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กจะมีใช้ทักษะในการรวมประเภท การจำแนกประเภทและมีความคิดอ่อนโยน และความคิดเอกนิยมในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ วราภรณ์ นาคะสิริ (2546) ที่พบว่าการสร้างความคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็กปฐมวัยนั้นต้องให้เด็กลงมือกระทำปฏิบัติกับวัสดุอุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเชื่อมโยงความคิดสู่การคิดเชิงเหตุผล (วราภรณ์ นาคะสิริ, 2546, หน้า 10) ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่เน้นการให้เด็กปฏิบัติในกิจกรรมประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้หลักของเหตุและผล และเน้นความพอเพียง โดยใช้วิธีการอบรมสั่งสอน การเป็นต้นแบบในการดำรงชีวิต และการให้อิสระในการใช้ชีวิต ภายใต้แนวคิดการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือเด็กวัย 5-6 ปีที่อยู่ในช่วงวัยที่เรียกว่า ช่วงวัยขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational Period) ตามแนวคิดของเพียเจท์ ที่กล่าวว่าเด็กวัยนี้มีลักษณะเริ่มมีความเข้าใจภาษามากขึ้น เข้าถึงสิ่งรอบๆ ตัว บอกชื่อสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ และมองเห็นความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวได้ และยังสามารถเข้าใจในเรื่องความคงตัวของวัตถุได้ ความคิดของเด็กเริ่มมีเหตุผลแต่เป็นไปในลักษณะการรับรู้มากกว่าการเข้าใจ การที่เด็กวัยนี้จะพัฒนาความคิดให้กว้างเข้าสู่ความคิดเชิงเหตุผลได้หรือเด็กจะสามารถก้าวผ่านช่วงวัยนี้ได้ต้องอาศัยการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และตามหลักของพัฒนาการเรื่องความคิดของเด็ก กล่าวว่าการคิดของเด็กแต่

ละคนมีอัตราในการพัฒนาของแต่ละคนแตกต่างกันไปขึ้นกับการอบรมเลี้ยงดูที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนา การเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อการเรียนรู้ การอบรมเลี้ยงดูแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่มีลักษณะของการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจึงเท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมให้เด็กวัยนี้ผ่านข้ามวัยขั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperational Period) ไปสู่ช่วงวัยที่สูงขึ้นคือ ก้าวเข้าสู่ช่วงวัยของขั้นการคิดที่มีเหตุผลที่สมบูรณ์ ดังนั้นการที่ผู้ปกครองนำลักษณะการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่มีลักษณะเด่นในการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายใต้การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และมุ่งสร้างทัศนคติด้านการพอเพียงมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจึงเท่ากับเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านความคิดในระดับสูง ที่เรียกว่าความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงรูปธรรม นอกจากนี้ครอบครัวที่ใช้การอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชื่อมโยงความรู้เก่าที่มีอยู่เดิมกับความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการปรับเข้าสู่โครงสร้างและขบวนการปรับขยายโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก จากการปรับขยายความคิดนั้นจะพัฒนาไปสู่ขบวนการคิดใหม่ที่เรียกว่าความคิดเชิงเหตุผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวณีย์ อุ้นประเสริฐสุข (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนแบบเดินเรื่อง มีความคิดเชิงเหตุผลในภาพรวม และจำแนกตามความคิดคือการคิดแบบนิรนัย และการคิดแบบอุปนัย และงานวิจัยของ นภัสวรรณ ชื่นฤดี (2550) ได้ศึกษาการการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้น การบริโภคด้วยปัญญา การพึ่งพาตนเอง และการประหยัด เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเลือกซื้ออาหารที่มีคุณค่า และเด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น ร่วมมือกับผู้อื่นดีขึ้น มีนิสัยประหยัดและเห็นคุณค่าของสิ่งของมากขึ้น และงานวิจัยของ กานต์สุตา ประภาศุฒิสาร (2551) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีพัฒนาการในด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านภูมิคุ้มกัน นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะ นั้นแสดงว่าการสอนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไม่ว่าจะสอนในโรงเรียน หรือสอนในครอบครัวย่อมเกิดคุณค่าเช่นเดียวกันทั้งสิ้น และการที่เด็กรู้จักประหยัด รับผิดชอบ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้นั้น เด็กปฐมวัยต้องมีการพัฒนาด้านการคิดในขั้นก่อนเหตุผลคือเริ่มต้นการคิดเชิงเหตุผล จากที่กล่าวมาสรุปว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือ ลักษณะหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครอบครัวสามารถนำลักษณะการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรในทุกช่วงวัย

1.2 นำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลในลักษณะบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับบ้าน

1.3 นักวิชาการสามารถนำแนวคิดไปใช้ในการเรียนการสอน กำหนดเนื้อหาในการสอนในหลักสูตรการผลิตครูปฐมวัย ในรายวิชาการให้ความรู้กับผู้ปกครอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับเด็กในช่วงวัยอื่น ๆ

2.2 มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.3 ศึกษาครอบครัวที่มีวิถีปฏิบัติในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับครอบครัวที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม